

Forårstrækket af vadefugle *Charadrii* ved Blåvandshuk 1964-1977

HANS MELTOFTE og PETER LYNGS

(With an English summary: Spring migration of waders *Charadrii* at Blåvandshuk, Western Denmark, 1964-1977)

Meddelelse nr. 22 fra Blåvand Fuglestation

INDLEDNING

I fortsættelse af bearbejdningen af efterårs-trækket af vadefugle ved Blåvandshuk 1963-71 (Melftofte *et al.* 1972, Melftofte & Rabøl 1977) behandles her Blåvand Fuglestations materiale vedrørende forårstrækket i hele observationsperioden 1964-77. Vægten er lagt på fænologien, men for udvalgte arter behandles også trækkets relation til vejrforholdene, døgnrytme, m.v., ligesom det diskuteres hvilke bestande der er involverede.

Bent Jacobsen, Henning Noer, Erik Overlund, Anthony J. Prater og Jørgen Rabøl takkes for hjælp under udarbejdelsen af manuskriptet. Carlsbergfondet takkes for økonomisk støtte til fuglestationsarbejdet gennem alle årene, og de mange observatører takkes for at have udstået de 3000 forårs-observations-timer på det yderste Blåvandshuk.

MATERIALE OG METODE

Materialet og metoden er beskrevet i flere tidligere behandlinger af fuglestationens materiale (se ovenfor). Normalt er der, mest systematisk siden 1973, gennemført tre timers observation fra solopgang og frem og 1½ times observation inden solnedgang. Observationsaktiviteten i løbet af foråret og i de enkelte år er opstillet i Tabel 1 og 2. Heraf fremgår, at der foreligger observationer fra 11 forår. Antallet af fugle de enkelte år kan imidlertid ikke direkte sammenlignes, da observationsaktiviteten ikke er ligeligt fordelt i løbet af de enkelte år.

Forårstrækket af flere arter foregår udpræ-

get i de første eller sidste dagtimer (foruden om natten), og for nogle af arterne er antallet af trækkende fugle henholdsvis under morgen- og aftenobservationsperioderne sammenlignet. Da morgenobservationsperioderne er dobbelt så lange som aftenobservationsperioderne, og der er gennemført væsentligt flere af dem, opstår herved en betydelig skævhed, som der ikke er korrigeret for i bearbejdningen. Men som det fremgår af oplysningerne i artskommentarerne, er tendensen i alle de nævnte tilfælde så klar, at denne skævhed ikke har væsentlig betydning.

Der er heller ikke i vejrangivelserne korrigeret for vejr-situationernes varierende hyppighed. Visse vindretninger er i de pågældende måneder således mere end dobbelt så hyppige som andre, men også her er vejrkorrelationerne, når de er angivet, hver gang så klare, at disse skævheder ikke får væsentlig betydning. Dominerende vindretninger er øst og sydvest til nordvest.

Vindstyrker er angivet i Beaufort's skala.

ARTSGENNEMGANG

Strandskade *Haematopus ostralegus*

Ligesom for flere af de øvrige arter ses to kulminationer af forårstrækket af Strandskader; den tidligste og kraftigste sidst i marts og en anden fra sidst i april til sidst i maj (Fig. 1 og Tabel 1). Den første trækkulmination er næsten udelukkende nordgående træk, medens også en del sydgående træk ses i den anden periode. Dog har det sydgående træk mere ka-

24 Vadefugle ved Blåvandshuk

Tabel 1. Forårstrækket af vadefugle ved Blåvandshuk i fugle pr. time i 10 (11)-dagesperioder henholdsvis nord- og sydtrækkende i årene 1964-77. Observationsaktiviteten er anført. Det massive træk af Islandske Ryler i maj 1973 er udeladt.

The spring migration of waders in birds per hour heading north and south, respectively, during all observation years 1964-77. The observation effort is stated. The large number of Knots migrating during May 1973 is excluded.

		Januar			Februar			Marts			April			Maj			Juni		
Antal observationsår No. of observation years		4	5	5	5	5	5	8	7	10	10	9	7	9	9	8	6	6	6
Antal observationsdage No. of observation days		38	43	50	46	43	31	55	65	87	78	75	56	70	77	61	41	45	49
Antal observationstimer No. of observation hours		105	107	140	135	125	94	180	232	284	252	234	175	207	227	171	101	114	109
Strandskade	N	+			0,1	0,3	6,5	1,1	10,0	35,3	6,2	6,2	15,3	11,6	8,2	8,3	3,3	0,7	0,3
<u>Haematopus ostralegus</u>	S	0,1	0,1	0,3	0,5	0,3	1,6	1,4	1,2	2,6	3,0	2,7	4,5	5,4	5,9	5,0	3,6	1,9	3,2
Vibe	N			+			+	1,1	0,9	2,3	1,0	0,1	+	+	+	0,1			
<u>Vanellus vanellus</u>	S	0,1		+				+	1,2	1,8	2,0	6,1	0,5	0,4	+	+	0,1	0,1	+
Stor Præstekrave	N		+	+			+	0,4	0,1	0,6	0,2		+	0,1	0,1	+	+	+	+
<u>Charadrius hiaticula</u>	S						+	0,1	+	0,4	0,4		0,1	+	+	+	+	+	0,1
Hjejle	N								+	+	+	0,1	0,2	0,1	0,2	+			
<u>Pluvialis apricaria</u>	S							0,1			+	+	+	+	0,1	0,2	+		+
Strandhjejle	N											0,1		+	0,1	+	+		
<u>P. squatarola</u>	S					+	+			+	+	+	+	+	+	0,1	0,6	+	+
Stenvender	N					+	+	+	+	+					0,2	0,1			
<u>Arenaria interpres</u>	S		+	+						+					0,1	+			
Dobbeltbekkasin	N									+		+	+					+	
<u>Gallinago gallinago</u>	S			+						+		+						+	
Skovsneppe	N														+				
<u>Scalopax rusticola</u>	S							+				+							
Storspove	N					0,1	0,2	0,2	1,8	1,5	1,3	0,8	1,2	0,5	0,2	+	+		0,1
<u>Numenius arquata</u>	S		+	+		+	+	0,1	1,6	3,2	1,0	0,5	0,3	0,1	0,1	+		0,2	0,6
Småspove	N									+		+	+		0,9	0,5	+	+	+
<u>N. phaeopus</u>	S	+					+	+			+	+	0,2	0,7	+	+	+	+	+
Stor Kobbersneppe	N														+				
<u>Limosa limosa</u>	S									+		+			+				
Lille Kobbersneppe	N					+	0,1	0,2	1,1	0,2	0,1	0,1	1,1	0,5	0,3	0,1	+		+
<u>L. lapponica</u>	S		+	+		+	1,1	0,8	1,4	4,7	2,9	0,9	2,2	3,6	2,3	0,7	0,1		+
Mudderklire	N													+	+	+	+		
<u>Tringa hypoleucos</u>	S														+	+	+		+
Tinksmed	N														+				
<u>T. glareola</u>	S														+				
Svaleklire	N											+	+	+	+	+	+		
<u>T. ochropus</u>	S														+				
Rødben	N	+				+	+			0,1		+	+	0,1	+	0,2	+	+	
<u>T. totanus</u>	S			+		+				+		+	0,1	+	+	0,1	+	+	+
Sortklire	N														+			+	
<u>T. erythropus</u>	S																		+
Hvidklire	N									+				+	+	0,1	+		
<u>T. nebularia</u>	S									+				+	0,1	+	+		
Islandsk Ryle	N			+			0,1	0,1	0,2	0,1		+	0,1	0,2	0,6	0,9	1,0		
<u>Calidris canutus</u>	S	0,1	0,3	0,9		0,5	0,5	1,7	1,7	1,0	1,7	0,7	0,2	0,2	0,6	1,8	0,1		0,1
Sortgrå Ryle	N		+						+	0,1	+			+	+				
<u>C. maritima</u>	S	0,1	+	0,1		+	0,2	0,4	0,1	0,2	+		+	+					
Dværg-/Temmincksryle	N															+			
<u>C. minuta/temminckii</u>	S																		+
Alm. Ryle	N		+	1,3		0,5	0,1	1,4	0,5	1,7	0,4	0,2	+	0,3	0,6	0,2	1,0		
<u>C. alpina</u>	S	0,1	0,2	0,1		1,2	0,9	1,4	2,8	4,5	5,1	3,3	0,6	0,5	1,6	3,0	1,4	+	0,2
Krumnabbet Ryle	N														+				
<u>C. ferruginea</u>	S																		
Sondløber	N	1,3	3,4	1,0		1,2	4,6	2,2	1,7	1,3	0,2	1,9	1,0	1,2	1,9	6,4	5,6	0,6	+
<u>C. alba</u>	S	1,2	11,1	4,1		2,1	9,5	4,2	2,0	1,5	1,5	2,4	0,6	1,1	2,4	9,8	3,7	0,9	0,2
Brushane	N														+		+		
<u>Philomachus pugnax</u>	S										+				+				+
Klyde	N									+	+	+	+	+	+	+	+		
<u>Recurvirostra avosetta</u>	S									+	+	0,1	+	+	+	+	+	+	+

rakter af lokale bevægelser af småflokke. Ud af 37 morgen- eller aftenobservationsperioder med mere end 100 trækkende Strandskader, var kun en med mere end 100 sydtrækkende individer.

På de store trækdage trak fuglene i stor højde mod nord eller nordvest i store flokke, og trækintensiteten kulminerede umiddelbart inden solnedgang. Samtlige 10 observationsperioder med mere end 500 trækkende Strandskader var aftenperioder.

24 ud af 37 observationsperioder med mere end 100 nordtrækkende fugle var med vindstyrke 2 eller derunder, medens alle 10 observationsperioder med mere end 500 nordtrækkende fugle havde vinde mellem SSØ og V styrke 0-7 (Fig. 2). 17 perioder var med omkring eller under 5 km sigt. De største trækdage var d. 30. marts 1973 med 3379 nordtrækkende Strandskader på halvanden times aftenobs. (vejr: 0-4/8, S 4, sigt 5 km), d. 24. marts 1968 med 1871 nordtrækkende på to timers aftenobs. (0-4/8, S 4, let dis) og d. 24. marts 1973 med 1354 trækkende NV på halvanden times aftenobs. (0/8, SSØ 2, sigt 1500 m, dis). D. 30. marts 1973 var middelflokstør-

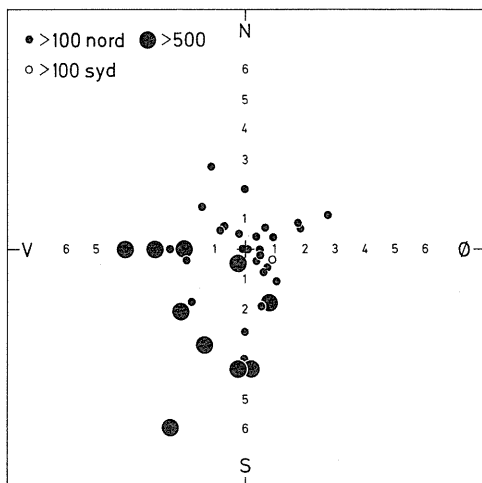

Fig. 2. Observationsperioder med henholdsvis mere end 100 og 500 trækkende Strandskader *Haematopus ostralegus* fordelt på vindretning og vindstyrke. Der er ikke korigeret for vindhyppighederne.

Observation periods (morning or evening) with more than 100 and 500 north (nord) and south (syd) migrating Oystercatchers *Haematopus ostralegus*, respectively, distributed on wind direction and force (Beaufort).

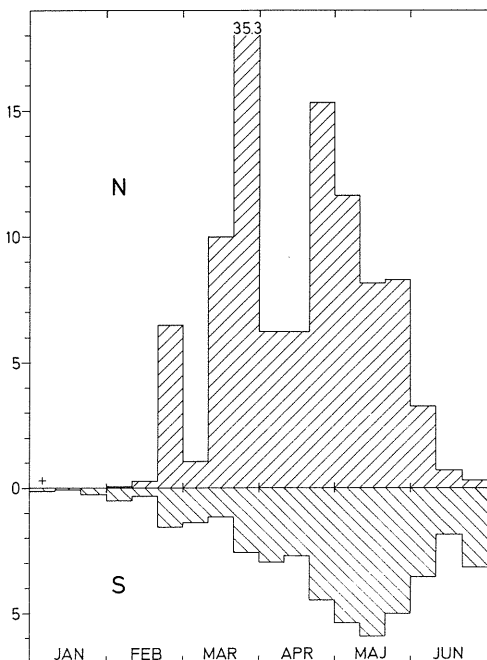

Fig. 1. Forårstrækket af Strandskader *Haematopus ostralegus* i fugle pr. time (jfr. Tabel 1).
The spring migration of Oystercatchers *Haematopus ostralegus* at Blåvandshuk in birds per hour (cf. table 1).

relsen 70 og den største flok var på ca. 475 fugle. Middelflokstørrelsen under efterårstrækket er 13,8 (Thelle 1970).

De to forårstrækkulminationer udgøres sikkert af to forskellige populationer. Den første og største passer med ankomsten til ynglepladserne af den meget store norske bestand (Haf-torn 1971), medens den anden og mindre i maj er sammenfaldende med ankomsten af ynglefuglene omkring Hvidehavet i Nordrusland (Bianki 1977).

Vibe *Vanellus vanellus*

De fleste trækkende Viber er set omkring marts måned (Tabel 1), og alle ni observationsperioder med mere end 100 trækkende Viber var morgenobservationsperioder; de syv med østlige vinde (ØNØ-SØ 1-5). I tre af disse perioder var sigten tillige under 10 km. Ofte er fuglene set komme ind fra havet og fortsatte i sydøstlig eller nordøstlig retning.

De største dage var d. 21. marts 1964, hvor 500 trak mod nordøst og 217 mod sydøst på 4½ time (vejr: 8/8, ØNØ 2-4, diset), d. 24. marts 1964 hvor 468 trak mod sydøst på 7½ time (0-8/8, ØSØ 2-5) og d. 7. marts 1974 hvor 404

Viber i løbet af tre timer kom ind fra vestlige retninger (7/8, SØ 1, sigt 1-5 km, tåge).

Trækkulminationstidspunktet passer med ankomsten til yngleområderne i Nordeuropa (cf. Møller 1978).

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

Flest forårstrækbobservationer i marts (Tabel 1). Alle seks observationsperioder med mere end 20 trækkende fugle havde under 5 km sigt, og i fem af perioderne var sigten omkring eller mindre end 1 km. Største dag var d. 18. marts 1973 med 103 nordtrækkende på tre morgenobservationstimer (vejr: 0/8, NNV 7-8, sigt 1 km).

Kulminationen i marts svarer til ankomsten af de sydiskandinaviske bestande af *C. h. hiaticula*, medens nordtrækket i maj af den nordligere underart *C. h. tundrae* (Hanssen 1980) ikke spores i observationerne.

Storspove *Numenius arquata*

Storspovetrækket foregår fra med. marts til pri. maj med flest trækkende ved Blåvand sidst i marts (Tabel 1). De største trækdage var d. 17. marts 1974 med 172 nordtrækkende og 98 sydtrækkende på tre morgenobservationstimer (vejr: 2-6/8, VSV 4-5, sigt 2-5 km, diset), d. 24. marts 1964 med 165 og 84 sydøsttrækkende på henholdsvis fem morgen- og 2½ aftenobservationstimer (0-8/8, ØSØ 2-5) og d. 25. marts 1973 med 161 sydtrækkende og 2 nordtrækkende på tre morgenobservationstimer (6-8/8, SSV 2, sigt 1,5-2,0 km).

Tyngdepunktet i trækbevægelserne midt og sidst i marts er sammenfaldende med fuglenes ankomst til de danske rasteplasser, medens det afsluttende træk til ynglepladserne foregår omkring månedskiftet april/maj (Meltofte upubliceret).

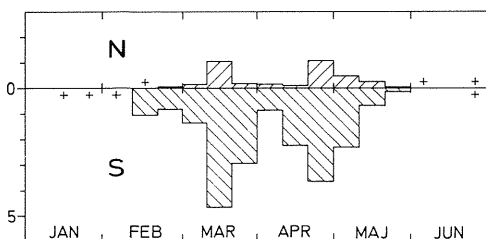

Fig. 3. Forårstrækket af Lille Kobbersneppe *Limosa lapponica* i fugle pr. time (jfr. Tabel 1). *The spring migration of Bar-tailed Godwits Limosa lapponica at Blåvandshuk in birds per hour (cf. Table 1).*

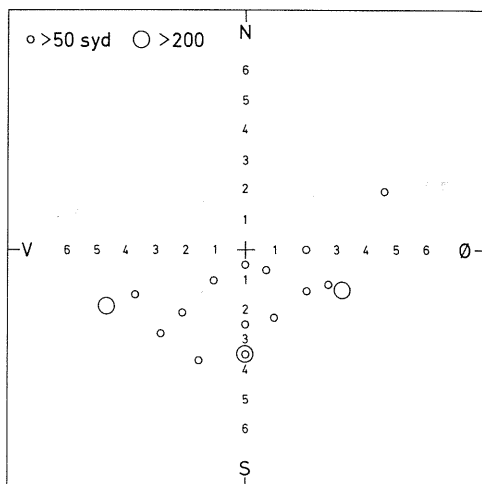

Fig. 4. Observationsperioder med henholdsvis mere end 50 og 200 trækkende Små Kobbersnepper *Limosa lapponica* ved Blåvandshuk fordelt på vindretning og vindstyrke. Der er ikke korrigeret for vindhyppighederne. *Observation periods (morning or evening) with more than 50 and 200 south migrating Bar-tailed Godwits Limosa lapponica, respectively, distributed on wind direction and force (Beaufort).*

Lille Kobbersneppe *Limosa lapponica*

Arten har to adskilte forårstrækkulminationer ved Blåvandshuk. Den første med-ult. marts og den anden fra med. april til pri. maj (Fig. 3 og Tabel 1). Langt hovedparten af trækket er sydgående. Således var alle 17 tilfælde med mere end 50 fugle i en observationsperiode sydgående og tillige morgenobservationsperioder. Men udenfor perioderne foreligger en observation af 275 nordtrækkende fugle d. 31. marts 1966 kl. 17.15 (vejr: VSV-SV 4, letskyet). Ligeledes var samtlige 17 observationer af mere end 50 fugle i vinde mellem ØNØ og VSV, med flest mellem ØSØ og SV (Fig. 4). 10 ud af disse 17 observationer var i omkring eller under 5 km sigt; de 5 tillige i omkring eller mindre end 1 km sigt. De største dage var d. 17. marts 1974 med 467 sydtrækkende og 30 nordtrækkende på tre morgenobservationstimer (vejr: 2-6/8, VSV 4-5, sigt 2-5 km), d. 27. april 1966 med 310 sydtrækkende på tre morgenobservationstimer (4-7/8, ØSØ 3-4, god sigt) og d. 20. april 1968 med 202 sydtrækkende på tre morgenobservationstimer (4/8, S 3-4, let dis).

Trækkulminationstidspunkterne, trækretningen samt tidspunktet på dagen tyder på, at de to trækbølger udgøres af fugle på vej over den

sydlige del af Nordsøen til Vadehavet, og som altså er kommet for langt mod nord p.g.a. sydlige vinde. Den første bølge består da af en del af de 90.000 Små Kobbersnepper, som overvintret i Vesteuropa, medens den anden bølge består af en del af de mere end 500.000, som efter at have overvintret i Vestafrika (IWRB *in litt.*), på dette tidspunkt trækker til Vadehavet (Prater 1973), hvor der sidst i april alene i den danske del er talt op til 56.000 (Meltøfte 1980).

Islandsk Ryle *Calidris canutus*

Med undtagelse af seks dage i maj 1973, hvor sammenlagt 26.080 Islandske Ryler trak mod nordvest, ses kun mindre, oftest sydgående træk især i februar-marts og i maj (Tabel 1 og 2). Da de nævnte observationer i maj 1973 er meget spændende, skal de her gennemgås mere detaljeret.

D. 8. maj: Efter at tre timers morgenobservation ikke havde givet en eneste Islandsk Ryle, sås ialt 8.455 nordvesttrækkende og 195 sydøsttrækkende under aftenobsen kl. 18.30-20.00. Trækket forløb uændret igennem hele observationsperioden, og det er sandsynligt at det var begyndt flere timer tidligere end observationernes start (se d. 9. maj), og at der således trak langt flere fugle end registreret. Trækket foregik mest i meget stor højde (anslået til 3-400 m) og i en afstand af 1-3 km fra kysten. Fuglene kom trækkende langs Skallingen (2-3 km fra kysten) og drejede svagt mod nord når de rundede hukket. Flokkes udseende varierede meget. Flere gange opdagedes flokkene ved at en »sky« nærmede sig, og pludselig kunne de eksplodere og blive til en lang række, for atter at trække sig sammen. Gennemsnitsflokstørrelsen i de ialt 27 nordtrækkende flokke var 313 med flest mellem 125 og 550. En flok var på 800, og den største på 2300 fugle. Denne flok var adskillige kilometer lang, og det tog syv minutter for den at passere. Under efterårstrækket er middelflokstørrelsen ca. 8 (Netterstrøm 1970). De 195 sydtrækkende fugle var fire flokke, som faldt fra under nordtrækket og vendte om. Vejr: 8/8, NV 1, byger af finregn, sigt 5 km.

D. 9. maj: Under tre timers morgenobs. trak kun fire Islandske Ryler mod nord, men kl. 17.00-20.00 trak sammenlagt 7.850 mod nordvest. Trækket foregik ligesom dagen før i bølger af flokke, med en gennemsnitlig flokstørrelse på 413, og den største på 2.000. Alle flokkene fortsatte mod nordvest ud over Nordsøen. Vejr om aftenen: 6-8/8, SV 3-4, sigt 1-5 km, diset.

D. 10. maj: Under morgenobsen trak 71 mod syd, og under aftenobsen kl. 18.45-20.15 trak 1550 mod nordvest. Ved flere kontrolobservationer inden aftenobsen sås ingen. Den gennemsnitlige flokstørrelse var 217, med 400 som den største. Vejr om aftenen: 2-

4/8, VSV 5, sigt mere end 10 km.

D. 11. maj: Under morgenobsen trak kun én Islandsk Ryle mod syd, og under aftenobsen kl. 18.45-20.15 trak 250 mod nord. Vejr om aftenen: 8/8, SV 2, byger, sigt 10 km.

D. 12. maj: Ingen Islandske Ryler sås hverken under de tre timers morgenobs. eller 1½ times aftenobs. Vejr om aftenen: 2-4/8, SV 3-4, sigt 2 km, diset.

D. 13. maj: Under morgenobsen sås ingen, men under aftenobsen kl. 18.45-20.15 trak 7.460 mod nordvest på samme måde som tidligere beskrevet. Vejr om aftenen: 8/8, VNV 5, sigt 5 km, først regn, senere opklaring fra nordvest.

D. 14. maj: Ingen under tre timers morgenobs, men 515 trak mod nordvest kl. 18.45-20.15. Vejr om aftenen: 5-7/8, VNV 2-6, sigt over 10 km, et kvarters regn.

Fælles for de største trækdage (mere end 7000 trækkende fugle) var ringe sigt (omkring eller mindre end 5 km ved jorden) og to af dagene forekom tillige nedbør. Med undtagelse af den første dag, hvor vinden var svag fra nordvest, blæste det styrke 2-5 fra mellem SV og VNV de øvrige dage. Altså oftest stærk side-/modvind. Ingen andre vadefuglearter trak med i flokkene, og der sås ikke påfaldende mange andre trækkende vadefugle i denne periode.

Udover denne periode, sås mere end 50 nordtrækkende fugle kun i to observationsperioder, begge i maj måned. I 10 observationsperioder sås mere end 50 sydtrækkende fugle; alle om morgenen. De syv i vinde mellem SØ og SSV styrke 1-5, og altså i modvind. I halvdelen af perioderne var sigten tillige omkring eller under 5 km, flere endog under 1 km.

Det syntes klart, at de mange Islandske Ryler i maj 1973 var en del af det helt ordinære træk, som på denne tid foregår fra det Schleswig-Holstenske vadehav til Island. Flere hundrede tusind nearktiske Islandske Ryler, som har overvintret i Vesteuropa, står i Vadehavet fra marts til først i maj, hvor de trækker videre til Island. Her genopbygger de fedtdepoterne, inden de sidst i maj og først i juni trækker videre til de endnu snedækkede ynglepladser i højarktisk Grønland og på Ellesmere Island (Prater 1974, Morrison 1977). Når de nearktiske bestande forlader rasteplasserne i Vadehavet, ankommer de sibiriske bestande, som har overvintret i Vestafrika, via Vestfrankrig til det Schleswig-Holstenske vadehav. Her opholder de sig til sidst i maj og først i juni, hvor de trækker direkte til ynglepladserne i Nordsibirien (Dick *et al.* 1976, Dick 1979).

Tabel 2. Årlige totaler af trækkende vadefugle ved Blåvandshuk, samt observationsaktiviteten de enkelte forår.

Annual totals of spring migrating waders at Blåvandshuk, with the observation effort given per year.

	1964	1966	1968	1969	1970	1971	1973	1974	1975	1976	1977
Antal ti-dagesperioder No. of ten day periods	2	9	7	7	6	9	9	6	1	9	5
Antal observationsdage No. of observation days	19	73	80	48	52	59	85	50	2	85	35
Antal observationstimer No. of observation hours	68	211	144	86	102	85	309	164	5	331	85
Strandskade <u>Haematopus ostralegus</u>	601	1732	4520	513	954	1284	11219	4378	128	6632	751
Vibe <u>Vanellus vanellus</u>	2016	140	486	83	20	5	183	542		738	121
Stor Præstekrave <u>Charadrius hiaticula</u>	121	37	34	5	9	44	192	184		61	24
Hjejle <u>Pluvialis apricaria</u>	5	27	17		33	1	89	57		28	6
Strandhjejle <u>P. squatarola</u>	3	19	20	1	59	6	4	28		67	3
Stenvender <u>Arenaria interpres</u>			5			2	51	20		23	
Dobbeltbekkasin <u>Gallinago gallinago</u>	2				3		7	7		6	
Skovsneppe <u>Scolopax rusticola</u>	9	7		1		1		1		4	
Storspove <u>Numenius arquata</u>	705	520	203	142	31	133	697	701	8	450	29
Småspove <u>N. phaeopus</u>		32	13	15	203	4	164			15	75
Stor Kobbersneppe <u>Limosa limosa</u>			8		6						
Lille Kobbersneppe <u>L. lapponica</u>	283	989	856	11	25	82	524	1312	33	955	179
Mudderklire <u>Tringa hypoleucos</u>		1	6	1	3	2	13	3		1	
Tinksmed <u>T. glareola</u>					1		1			1	
Svaleklire <u>T. ochropus</u>		2					4	1		2	
Rødben <u>T. totanus</u>	7	17	8	21	24	4	40	35		26	2
Sortklire <u>T. erythropus</u>				1	1		8	5			
Hvidklire <u>T. nebularia</u>		2	7	2	10	1	6	15		9	2
Islandsk Ryle <u>Calidris canutus</u>	28	193	171	144	31	287	26913	414	92	536	231
Sortgrå Ryle <u>C. maritima</u>	2					8	26	158	2	3	2
Dværg-/Temmincksryle <u>C. minuta/temminckii</u>							3			2	
Alm. Ryle <u>C. alpina</u>	296	692	738	838	156	266	1353	1547	49	1349	103
Krumnæbbed Ryle <u>C. ferruginea</u>					1						
Sandløber <u>C. alba</u>	91	83	373	26	145	195	1239	7711	411	4727	830
Brushone <u>Philomachus pugnax</u>			1		2	2	1				
Klyde <u>Recurvirostra avosetta</u>	8	9	2	3	8	4	4	12		3	4

Alm. Ryle *Calidris alpina*

Forårstrækket af denne art har to markante kulminationer (Fig. 5 og Tabel 1). Hovedparten af trækket er sydgående. Ud af 13 observationsperioder med mere end 100 trækkende Ryler, trak fuglene mod syd i de 10. 11 af perioderne var tillige morgenobservationsperioder. Alle 10 observationer af mere end 100 sydtrækkende Ryler var i vinde mellem ØNØ og VSV styrke 1-5, d.v.s. fortrinsvis side-/modvinde. Syv af observationsperioderne havde sigt under 5 km, de fem tillige regn, slud eller tåge. De største trækdage var d. 6. marts 1966 hvor 309 trak mod syd på tre morgenobservationstimer (vejr: 8-5/8, SSV 4-2, god sigt), d. 20. marts 1974 med 295 sydtrækkende på tre morgentimer (7/8, S 1, sigt 1 km, tåge) og d. 30. marts 1969 med 232 sydtrækkende på to morgentimer (8/8, SØ 3-4, sigt 2-600 m, regn og tåge).

De to trækkulminationer er vanskelige at forklare. Tilsvarende kulminationer ses i antallet af rastende fugle på Tipperne (Melftofte upubliceret). En mulig forklaring er, at forårstrækket af denne art forløber på samme måde som for Lille Kobbersnepe (se denne), hvor første bølge da er fugle, som har overvintret i Vesteuropa, og som i marts flytter op i Vadehavet, medens anden bølge så består af fugle, som har overvintret i Vestafrika, og som først i maj trækker til Vadehavet m.v. Men forklaringen harmonerer dårligt med at størsteparten af de fugle, som overvintret i Vestafrika, skulle tilhøre racen *C.a. schinzii* og formentlig overvejende yngle på Island (Pienkowski & Dick 1975).

Sandløber *Calidris alba*

Blåvandshuk er det eneste sted i Danmark, hvor større mængder Sandløbere regelmæssigt raster (Melftofte 1981). De fleste ses i vintermånederne december til februar, hvor op til 750 kan fouragere i opskullet på hukket og op til 1192 er set passere (Lyngs upubliceret). Trækbevægelserne på denne tid af året er formentlig overvejende lokale bevægelser, medens de mere markante trækbevægelser med /ult. maj (Tabel 1) er sammenfaldende med artens træk fra de boreale rasteplasser og op til de højarktiske ynglepladser (Ferdinand 1953). Af ialt 13 observationsperioder i maj med mere end 100 trækkende Sandløbere, var trækket overvejende nordgående i de syv, og de 12 var tillige morgenobservationsperioder.

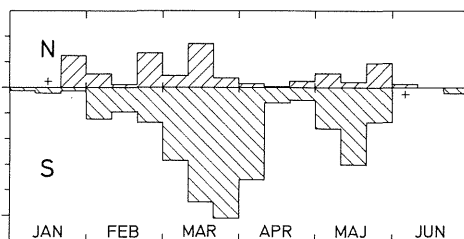

Fig. 5. Forårstrækket af Alm. Ryle *Calidris alpina* i fugle pr. time (jfr. Tabel 1).

The spring migration of Dunlins Calidris alpina at Blåvandshuk in birds per hour (cf. Table 1).

De 12 af perioderne havde vinde mellem øst og sydvest styrke 0-4.

DISKUSSION

Det sydvestvendte »huk« og den lange kystlinie nord for Blåvand virker mest opsamlende og koncentrerende på efterårstrækket af vadefugle (se Melftofte & Rabøl 1977), og kun for enkelte arter ses mere regulære trækbevægelser forbi hukket om foråret. Blandt de mere talrigt observerede arter ses to forskellige typer af træk. Egentligt nordtræk er konstateret først og fremmest hos Strandskade, men også meget markant i en kort periode hos Islandsk Ryle, samt hos Sandløber. Hos sidstnævnte art er egentligt træk ikke til at skelne fra lokale overnatnings- og fourageringsbevægelser, men fælles for de to førstnævnte er, at trækket foregik sidst på eftermiddagen og ofte i stor højde direkte ud over Nordsøen mod nord og nordvest. Vejret på de største trækdage var ofte usigtbart; for Strandskaderne ofte tillige sydvestlige vinde, d.v.s. mildt vejr, og for Islandsk Ryle stærke side-/modvinde, vinde som for begge arter formentlig kan have bevirket en vis afdrift ind mod Blåvand.

For Lille Kobbersnepe og Alm. Ryle, samt normalt for Islandsk Ryle, sås mest sydgående træk, og tillige langt overvejende i morgentimerne. Vinden var oftest i den sydlige sektor og vejret ofte usigtbart. Dette træk udgøres formentlig af fugle, som har været udsat for nogen afdrift mod nord under trækket over den sydlige del af Nordsøen, på vej mod Vadehavet.

Hos Strandskade, Lille Kobbersnepe og Alm. Ryle ses to markante kulminationer på trækket i løbet af foråret. Disse udgøres formentlig af forskellige bestande, hvilket diskuteres nærmere under de pågældende arter.

ENGLISH SUMMARY

Spring migration of waders *Charadrii* at Blåvandshuk, Western Denmark, 1964-1977

The south-west oriented point Blåvandshuk (55°33'N, 08°05'E) and the long coastline north of it, is well sited for »trapping« and concentrating southward coastal movements of birds. It is in a good position for observing the autumn migration of waders (see Meltofte *et al.* 1972, Meltofte & Rabøl 1977). In spring, only few wader species are recorded regularly in significant numbers. Tables 1 and 2 present the phenology of migration and number of birds recorded annually.

In spring, two distinct types of migration are seen – birds heading north or south. Northerly migration is only recorded in *Haematopus ostralegus* and, in a short period in 1973, in *Calidris canutus*. During six days between 8 and 14 May 1973, a total of 26,080 *Calidris canutus* passed the point heading north-west, out over the North Sea. As in *Haematopus ostralegus* the birds passed late in the afternoon, at a high altitude (3-400 m), and in large flocks (daily means 217-413), the largest numbering 2,300 individuals. No other wader species joined the flocks. Significant numbers of north-migrating *Calidris alba* are seen, but the migration can not be separated from local movements of the many birds roosting and feeding in the area.

In *Limosa lapponica* and *Calidris alpina*, together with more usual occurrences of *Calidris canutus*, the main part of the movements pass south, and mainly in the morning hours. This migration is probably made up of birds passing the southern part of the North Sea on their way to the northern part of the Wadden Sea. Most birds are seen in southerly winds and low visibility, thus probably having drifted a little north during the passage.

In *Haematopus ostralegus*, *Limosa lapponica* and *Calidris alpina* two distinct peaks are seen during spring. It is concluded that these are made up of different populations. In *Haematopus ostralegus* they may be Norwegian and White Sea populations. In *Limosa lapponica* and *Calidris alpina* they may be populations having wintered in West Europe and West Africa, respectively, and which arrive in the Wadden Sea at different times, the African wintering population arriving later than the European wintering birds.

LITTERATUR

- Bianki, V. V. 1977: Gulls, shorebirds and alcids of Kandalaksha Bay. – Jerusalem.
 Dick, W. J. A. 1979: Results of the WSG project on the spring migration of sibirian knot *Calidris canutus* 1979. – Wader Study Group Bulletin 27: 8-13.
 Dick, W. J. A., M. W. Pienkowski, M. Waltner & C. D. T. Minton 1976: Distribution and geographical

- origins of knot *Calidris canutus* wintering in Europe and Africa. – Ardea 64: 22-47.
 Ferdinand, L. 1953: Sandløberens (*Crocethia alba* (Pall.) trækforhold i Nordeuropa. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 47: 69-95.
 Haftorn, S. 1971: Norges Fugler. – Oslo.
 Hanssen, O. J. 1980: Spring migration of Ringed Plovers *Charadrius hiaticula* (L.) in Østfold, southeastern Norway. – Cinclus 3: 70-72.
 Meltofte, H. 1980: Vadefugletællinger i Vadehavet 1974-1978. – Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen.
 Meltofte, H. 1981: Danske vadefuglerastepladser. – Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen.
 Meltofte, H., S. Pihl & B. M. Sørensen 1972: Efterårstrækket af vadefugle (*Charadrii*) ved Blåvandshuk 1963-1971. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 66: 63-69.
 Meltofte, H. & J. Rabøl 1977: Vejrets indflydelse på efterårstrækket af vadefugle ved Blåvandshuk, med et forsøg på en analyse af rækkets geografiske oprindelse. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 71: 43-63.
 Morrison, R. I. G. 1977: Migration of arctic waders wintering in Europe. – Polar Record 18: 475-486.
 Møller, A. P. (ed.) 1978: Nordjyllands fugle. – Klampenborg.
 Netterstrøm, B. 1970: Efterårstrækket af Islandsk Ryle (*Calidris canutus*) i Vestjylland. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 64: 223-228.
 Pienkowski, M. W. & W. J. A. Dick 1975: The migration and wintering of Dunlin (*Calidris alpina*) in north-west Africa. – Ornis Scand. 6: 151-167.
 Prater, A. J. 1973: Birds of Estuaries Enquiry 1972-73. – BTO, RSPB & Wildfowl Trust.
 Prater, A. J. 1974: The population and migration of Knot in Europe. – Proc. IWRB Wader Symposium, Warsaw.
 Thelle, T. 1970: Trækket af Strandskade (*Haematopus ostralegus*) fra Vestnorge til Vadehavet. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 64: 229-247.

Manuskript modtaget 31. januar 1981

Forfatternes adresse:

H. M., Møllegaede 23, 2200 København N
 P. L., Søllerødvej 58, 2840 Holte